

Nr 5.

Av herr **De Geer**, *angående utredning om förutsättningarna för Tumba pappersbruks drivande i bolagsform.*

Papperet till Sveriges sedlar tillverkas sedan gammalt vid Tumba pappersbruk. Bruket sorterar under riksbanken, och man kan hävda att det är en underavdelning av densamma. Förr utgjordes tillverkningen exklusivt eller nära nog exklusivt av papper till sedeltryck. På senare tid har emellertid brukets tillverkning blivit mer mångsidig och omfattar ett stort antal papperssortiment, merendels av hög kvalitet. Denna del av brukets produktion bedrivs helt affärsmässigt i konkurrens med andra företag inom och utom landet.

Med skäl kan ifrågasättas om företaget numera har den status som motsvarar denna förändring i tillverkningsprogrammet. Gentemot konkurrerande företag är onekligen Tumba pappersbruk handikappat i flera avseenden genom den tungrodda arbetsform, som ofrånkomligt måste bli en följd av dess nuvarande status. Beträffande investeringar, som oavslåeligt anmäla sig i ett företag som rationaliserar och expanderar, har bruket inte den rörelsefrihet, som vore önskvärt. Visserligen kan riksbankens s. k. industristyrelse och i andra hand bankofullmäktige besluta om mindre investeringar, men blir det fråga om större belopp — gränsen torde ha legat vid kronor 50 000 eller något däröver — måste riksdagen bevilja anslaget, även om bruket självt kan finansiera investeringarna. Resultatredovisningen sker icke efter ett affärsdrivande verks principer. Den officiella resultatredovisningen utgöres sålunda endast av en anteckning i riksbankens årsbok, utvisande bankens kostnader för bruket under året oavsett om dessa utgjorts av likvid för sedelpapper eller investeringar. Bankoutskottet får visserligen en detaljerad redogörelse som är uppställd efter mera affärsmässiga grunder, men denna är icke officiell. Den stimulerande impulsen av ett gott resultat får företagsledningen i Tumba knappast njuta av, trots att den nedlagt så mycken möda, och framgångsrik sådan, för att utvidga och effektivisera driften. För företagsledningen är detta såväl reellt som psykologiskt ett otillfredsställande förhållande.

Saken skulle enklast rättas till om pappersbruket drevs i bolagsform. Med hänsyn till produktionens förändrade karaktär under senare år är detta utan varje fråga den lämpligaste företagsformen. Här ligger det nära till hands att göra en jämförelse med kombinationen domänverket—

Statens skogsindustrier. Förr drevs domänverkets industrier som underavdelningar under domänstyrelsen. Numera har den industriella rörelsen sammanförts i ett bolag, och det råder endast en mening om att detta var en lycklig förändring. Statens skogsindustrier drives som ett självständigt företag men står under kontroll och överinseende av domänverket, som är innehavare av samtliga aktier. På samma sätt skulle man kunna ordna kombinationen riksbanken—Tumba pappersbruk. Det senare fick bolags status, och alla aktierna innehades av riksbanken.

Mot en sådan förändring i dagens läge skulle möjligen kunna anföras att hela statens affärsdrivande verksamhet för närvarande är föremål för omprövning. Denna invändning är dock knappast tillämplig i detta fall. Utredningens syftemål torde vara tvåfaldigt, nämligen att framlägga förslag till mer affärsmässiga former för statlig affärsverksamhet samt att utröna vilka möjligheter finnas för samarbete och effektivare kontroll av denna verksamhet i dess olika former. Man torde kunna säga att denna verksamhet på intet sätt föregripes, om Tumba pappersbruk ges bolagsform innan utredningen är färdig. Tvärtom kan hävdas att förändringen sker i en sådan riktning som utredningen finner lämplig att rekommendera.

Med stöd av ovanstående motivering får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till bankofullmäktige måtte göra framställning om en utredning angående förutsättningarna att giva Tumba pappersbruk bolags status.

Stockholm den 13 januari 1954.

Gerard De Geer.
